Brilliant Academic Council

वार्षिक परीक्षा - 2018-19

कक्षा - अष्टमी

विषय - संस्कृतम्

समय – 3:00 होरा **अंका:–80**

दिनांक – 11.03.2019 **दिन– सोमवार:**

निर्देश:–

(1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वार: खण्डा: सन्ति (अ), (ब), (स), (द)। चतुर्णां खण्डानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लेखनम् अनिवार्यम् अस्ति।

(2) यथासम्भवं प्रत्येक खण्डानाम् उत्तराणि क्रमश: प्रदातव्यम्। अशुद्धिषु अंक कर्तनम् भविष्यति।

खण्ड – 'अ' (अपठित गद्यांष:)

प्र.1 अधोलिखितं गद्यांषं पठित्वा प्रष्नानां उत्तराणि लिखत –

वर्तमानयुगं विज्ञानमयम्। अस्माकं सर्वासु क्रियासु विज्ञानतत्वानि एव विराजन्ते। पठनक्रियाम् एव पश्यन्तु। पठने अपि विज्ञानस्य सिद्धान्ता: अनुकरणीया:। यदि नेत्रव्यायाम: न करिष्याम: तर्हि नेत्रयो: विकार: भवितुं शक्नोति। पुस्तकं यदि नेत्रयो: अति समीपे भवति तर्हि पठितुं न शक्यते। यदा पुस्तकम् अतिदूरं भवति तदा अपि पठनं दुष्करं भवति। नेत्रविशेषज्ञा: कथयन्ति यत् प्राय: पwचविंशतिसेण्टिमीटरमितं (25 से. मी.) दूरम् अन्तरं समीचीनम् भवति। तावद्दूरं पुस्तकं गृहीत्वा पठने यदि बाधा न अस्ति तदा शोभनं परन्तु यदि न पठ्यते तदा नेत्रचिकित्सकस्य समीपे गत्वा नेत्रपरीक्षणं कारयेत् अन्यथा नेत्रदृष्टि: दुर्बला भवेत्। अपि च शयान: अपि न पठेत्। प्रतिदिनं च सूर्योदये नेत्रव्यायाम: करणीय: येन वृद्धावस्थायाम् अपि उपनेत्रस्य आवश्यकता न भवेत्।

1. एकपदेन उत्तरत। **(02)**

क. वर्तमानयुगं कीदृशम् अस्ति ?

ख. नेत्रव्यायाम: प्रतिदिनं कदा करणीय: ?

ग. पठने पुस्तकं नेत्राभ्याम् 25 से.मी. दूरं भवेत् इति के कथयन्ति ?

घ. पठने कस्य सिद्धान्ता: अनुकरणीया: ?

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत । **(04)**

क. यदा पुस्तकम् अतिदूरं भवति तदा किं भवति ?

ख. कतिदूरात् पुस्तकम् पठनीयम् ?

3. यथानिर्देषम् उत्तरत। **(02)**

क. कठिनम् इति अर्थाय किम् पदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

1. दुष्करम् 2. काठिन्यम् 3. सरलम् 4. शक्यते

ख. अतिसमीपम् इत्यस्य किम् विपर्ययपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

1. न समीपम् 2. असमीपम् 3. निकटम् 4. अतिदूरम्

ग. गत्वा इति पदे क: प्रत्यय: ?

1. तुमुन् 2. क्त 3. क्त्वा 4. विज्ञानतत्वानि

4. अनुच्छेदस्य समुचितं षीर्षकम् लिखत। **(02)**

Brilliant Public School Bilaspur C.G.
www.brilliantbsp.com

खण्डः (ब)

प्र.2 स्वविद्यालये आयोजितम् रक्तदानषिविरे रक्तदानस्य विषये स्वपितरम् प्रति पत्रं पूरयत। (05)

(उत्पन्ना, ज्ञात्वा, मनसि, शुभकार्ये, निदेषकः, रक्तदानम् , एकैकम्, छात्राः, अस्माकम्, स्वरक्तम्)

मानवस्थली छात्रावासः,

वीरेन्द्रग्रामः

तिथिः 20.01.2019

पूज्य पितृमहोदय,

चरणवन्दना।

अहम् अत्र कुशलः अस्मि।

अहम् भवन्तम् सविनयम् निवेदयामि यत् ....विद्यालये ह्यः रक्तदानशिविरम् आयोजितम्। अस्माकम् .... महोदयः अत्र मुख्यातिथिः आसीत्। सर्वप्रथमम् सः एव .... अकरोत्। तदा .... कृत्वा सर्वे अध्यापकाः रक्तदानम् अकुर्वन्। सर्वे .... अपि एतस्मिन् .... अग्रे आसन्। मम .... अपि रक्तदानस्य भावना .... अभवत्। अहम् स्वमित्रेण सह .... अयच्छम्। आशासे यत् भवान् मम भावनां .... प्रसन्नः भविष्यति।

भवदीयः पुत्रः

अनूपः

प्र.3 द्रोणाचार्यः वृक्षे कृत्रिमखगम् स्थापयित्वा परीक्षितुम् युधिष्ठिरम् कर्तृवाच्ये प्रष्नं पृच्छति। युधिष्ठिरः च कर्मवाच्ये उत्तराणि यच्छति। वाच्यानुसारम् संवादे रिक्तस्थानानि पूरयत। (05)

(दृष्यते, मया, वृक्षे, खगेन, त्वम्)

द्रोणाचार्यः – भो युधिष्ठिर! .... कः तिष्ठति?

युधिष्ठिरः – आचार्य, वृक्षे एकेन ....स्थीयते।

द्रोणाचार्यः – त्वम् अन्यत् किं पश्यसि?

युधिष्ठिरः – मया वृक्षः अपि .... ।

द्रोणाचार्यः – किम् .... माम् अपि पश्यसि?

युधिष्ठिरः – आम् .... भवान् अपि अवलोक्यते।

प्र.4 अधोप्रदत्तानां चित्राणां वर्णनं मंजूषातः उचितं पदं चित्वा पंचवाक्येषु कुरूत– (05)

वार्षिकोत्सवस्य, मंचे, छात्रा, नृत्यति, सितारम्, वादयति, अतिथयः, षिक्षानिदेषकः, एका, दर्षकाः, प्रधानाध्यापकः)

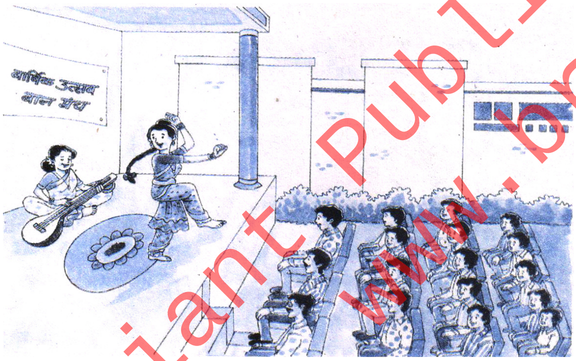

खंड–स (व्याकरणम्)

प्र.5 कोष्ठके प्रदत्तानाम् शब्दानाम् उचित रूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत – (03)

1. ––––– पुस्तकम् पठन्ति । (छात्र)
2. ––––– प्रति मा गच्छ । (कूप)
3. ––––– अभितः मयूराः नृत्यन्ति। (कृष्ण)
4. कक्षायाम् ––––– अलम् । (कोलाहल)
5. सः ––––– अन्धः अस्ति । (नेत्र)
6. सः ––––– खल्वाटः अस्ति। (शिरस्)

Brilliant Public School Bilaspur C.G.
www.brilliantbsp.com

प्र.6 यथानिर्दिष्ट रूपाणि लिखत – (कोई – 4) **(04)**

1. गज – षष्ठी बहुवचने – ---------
2. मति – पwचमी द्विवचने – ---------
3. पितृ – चतुर्थी बहुवचने – ---------
4. कन्या – पwचमी बहुवचने – ---------
5. शाखा – द्वितीया विभक्तिः द्विवचने – ---------

प्र.7 समुचित धातुरूपेण रिक्तस्थानानि पूरयत **(03)**

	एकवचनं	द्विवचने	बहुवचनानि
प्र.पु.	करोतु	1.-------	कुर्वन्तु
म.पु.	2. ----	कुरूतम्	कुरूत
उ.पु.	करवाणि	3. -----	करवाम

प्र.8 मंजूषातः उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत – **(2.5)**

(मंजूषा– एव, सर्वत्र, च, तत्र, यत्र)

हितम् मनोहारि (1) ----- दुर्लभं वचः । (2) ----- नार्यः तु पूज्यन्ते, रमन्ते (3) ------ देवताः । विद्यावान् (4) ----- पूज्यते । सत्यम् (5) ------ मृगेन्द्रता ।

प्र.9 अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानाम् प्रकृतिप्रत्यययोः विग्रहं कोष्ठकात् उचितं पदं चित्वा कुरूत (कोष्ठक से रेखांकित पदों का उचित प्रकृतिप्रत्यय चुनें । **(2.5)**

1. बलवती हि आशा । + (बल+मतुप्+ङीप् / बल+ङीप्)
2. धनी पुरूषः दानं करोति । (धन+ई / धन+णिनि)
3. अविवेकता अनर्थाय भवति । (अविवेक+टाप् / अविवेक+तल्)
4. कक्षायाम् कोलाहलः न कर्तव्यः । (कर्तृ+तव्यत् / कृ+तव्यत्)
5. अत्र प्रवेशः न करणीयः । (कर्+अनीयर् / कृ+अनीयर्)

प्र.10 कोष्ठकात् उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत **(2.5)**

1. तेन पुस्तकानि ------ । (पठति / पठ्यन्ते)
2. ---- पुस्तके पठ्येते । (ते / ताभ्याम्)
3. तैः पुस्तकम् ----- । (पठन्ति / पठ्यते)
4. बालेन ---- पठ्यते (ग्रन्थम् / ग्रन्थः)
5. मुनिना ईशः ---- (स्मरति / स्मर्यते)

प्र.11 अङ्केन लिखितं समयं संस्कृतपदे लिखित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत – **(2.5)**

1. गोपः 4.30 --------- वादने उत्तिष्ठति
2. सः गोभ्यः 4.45 ------ वादने तृणानि यच्छति ।
3. सः 5.00 ------ वादने गाम् दोग्धि ।
4. सः 5.15 ------ वादने दुग्धं वितरति ।
5. विजयः 6.00 ------ वादने जागर्ति ।

प्र.12 कोष्ठके प्रदत्तं अङ्कानुसारं संस्कृतसंख्यावाचिपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत – (कोष्ठक में दिये गए अंक के अनुसार संस्कृत संख्या वाचक शब्द लिखकर रिक्तस्थान भरिए) **(2.5)**

________ पुष्करः । (1)

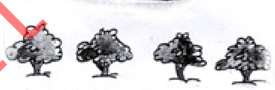
________ वृक्षाः । (4)

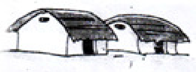
________ उटजौ । (2)

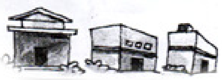
________ गृहाणि । (3)

________ पुष्पम् । (1)

Brilliant Public School Bilaspur C.G.
www.brilliantbsp.com

प्र.13 कोष्ठकात् उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानूपर्तिम् कुरूत । **(2.5)**

1. ———— परितः बालाः क्रीडन्ति। (वृक्षस्य / वृक्षम्)
2. ———— सह सीता अपि अगच्छत् । (रामस्य / रामेण)
3. ———— मोदकम् रोचते। (महयं / माम्)
4. ———— बालः हसति। (गच्छन्तः / गच्छन्)
5. मम ——— अत्र अस्ति। (भवनः / भवनम्)

खण्डः (द)

प्र.14 अधोलिखितानि पदानि आधृत्य वाक्यानि रचयत – **(04)**

क) निकषा ख) पृथिव्याः ग) सविनोदनम् घ) कर्मभूमिः

प्र.15 विलोमपदानि चित्वा लिखत – **(05)**

(व्यक्तिगतम्, आरोहः, अनादरः, अधः, प्रकाशः)

क) आदरः ख) अन्धकारः ग) सार्वजनिकम् घ) अवरोहः ङ) उपरि

प्र.16 विशेष्यविशेषणयोः उचितं मेलनम् कुरूत – **(04)**

विशेषण पदानि	**विशेष्य पदानि**
क) महत्वाधायिनी	वसनम्
ख) एकः	नूपुरवान्
ग) आर्द्रम्	समवायः
घ) इमान्	संस्कृतिः

प्र.17 मंजूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत – **(05)**

(स्वकीये, निवसन्ति, नौकाम्, चला, सह)

क) सूर्यः अचलः पृथिवी च .... । ख) अत्र बहवः जनजातीयाः .... ।

ग) रमेशः मित्रैः .... विद्यालयं गच्छति। घ) नौकायाम् उपष्टिः मानवः .... स्थिरामनुभवति।

ङ) पृथ्वी .... अक्षे घूर्णति।

प्र.18 श्लोकांषान् योजयत् – **(04)**

(क)	**(ख)**
क) अनेकगन्धप्रवहं	चित्रं चैत्ररथं यथा।
ख) नन्दनं विबुधोद्यानं	मृगात् सिंहः पलायते।
ग) कथं विष्णुपदं प्रोक्तं	पुण्यगन्धं मनोहरम्।
घ) किं कुर्यात् कातरो युद्धे	तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।

प्र.19 प्रश्नानाम् उत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत – (कोऽपि 4) **(08)**

क) आर्यभटेन कः ग्रन्थः रचितः? ख) हिमालयः भारतस्य कस्यां दिशि वर्तते?

ग) गजपरिमाणं कः धारयति ? घ) प्रेमलः कानि प्राज्वालयत् ?

ङ) महाराष्ट्रस्य प्रथमा महिला शिक्षिका का आसीत्?

Brilliant Public School Bilaspur C.G.
www.brilliantbsp.com
विद्या
ऋतमालिका वज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम्
Wisdom for Universal Enlightenment